

Mesto slatkovodnog ribarstva u jugoslovenskoj privredi i mogućnosti za njegov razvoj

Drugovi,

Na današnjem stepenu opšteg privrednog razvoja naše zemlje i novih mogućnosti koje se otvaraju našoj poljoprivredi, možemo reći da su stvoreni osnovni preduslovi za brže unapređenje našeg slatkovodnog ribarstva, kome zajednica poklanja danas potrebnu pažnju i na taj način stavlja pred nas, pred ljude koji u toj oblasti rade, određene obaveze i zadatke.

Za taj rad koji nas čeka, i koji mi želimo da obavimo na što veću i trajnu korist naše socijalističke zajednice, mi se moramo ozbiljno pripremiti i to putem jedne analize problema i odnosa našeg slatkovodnog ribarstva i putem realnog sagledavanja svih onih mnogih i raznorodnih elemenata od kojih će zavistiti i zadovoljavanje naših potreba i realizacija naših planova u ovoj grani privrede.

Polazeći od ove postavke, mislim da neće biti suviše da u jednom kratkom osvrtu na prošlost, uz jednu opštu sliku uslova u kojima je naše ribarstvo nekad radilo, pokušamo da lakše i bolje odredimo njegovo mesto u našoj privredi danas, i pravac kojim ono treba da ide na putu svog daljeg razvoja kao savremeno uređena i racionalno vođena privredna grana.

O privredi stare Jugoslavije nije potrebno posebno govoriti, jer su naši privredni i politički rukovodioci već u više mahova istakli, da privredni razvoj do Drugog svetskog rata karakterišu oni osnovni zakoni i uslovi svojstveni jednoj industrijski nerazvijenoj i agrarno zaostaljoj zemlji.

S druge strane, mi smo svi živi svedoci i učesnici u jačanju i razvoju privrede u prvim danima naše socijalističke stvarnosti. Velike zadatke koji su stajali pred ljudima naše zemlje, kao što su podizanje iz ruševina rata i snalaženje u prvim danima stvaranja savremene ekonomike, podneli smo svi zajedno.

Naš razvojni put u privredi i uopšte temeljio se na naučnim postavkama savremene socijalističke ekonomike. Naš prvi petogodišnji plan bio je i prvi snažan udarac ostacima prošlosti. To su bili prvi koraci podizanja naše socijalističke privrede i postavljeni zadaci, koji su se pre svega ogledali u podizanju ključnih industrijskih objekata i elektroprivrede, omogućili su da se postave čvrsti temelji i da se stvori široka baza za dalji razvoj jedne savremene privrede, koji je mogao još brže ići napred da nije bilo svih onih poznatih teškoća koje smo na tom putu morali proći i onih koje su nam bile nametnute spolja.

I opšta politička situacija u svetu, također je delovala na tempo razvoja naše privrede. Razni politički i ekonomski sukobi, hladni rat, razne protivrečnosti koje su **postojale** čas kao kočnica u razvoju, čas kao faktor i **pretstavnik** nečega starog, otežavali su i naš brži privredni razvoj. Ali pored svega, pored svih ogromnih teškoća, naša privreda razvila se, blagodareći radnim podvizima naših ljudi u periodu obnove od 1945 do 1948 godine i u periodu izgradnje, u privredu jedne industrijski već razvijene socijalističke zemlje koja i dalje krupnim koracima ide napred.

U svetlu tog opšteg razvoja i u težnji za harmoničnim podizanjem svih grana privrede, mi moramo razmatrati i razvoj slatkovodnog ribarstva Jugoslavije.

Naše slatkovodno ribarstvo prošlo je onaj isti put koji je prošla i naša privreda uopšte. Čitav razvoj ri-

barstva za poslednjih pedeset godina toliko je mali da je u uslovima zaostalosti i ekstenzivne eksploatacije razumljivo shvatanje koje je preovladavalo — da je ribarstvo manje vredna i sporedna grana privrede. Ribarstvo se ustvari i nije moglo razvijati u jednoj privredi i društvu kome nije bilo stalo do toga da se vode obogate i unaprede, već samo do grube eksploatacije i lakog zgrtanja što većeg profita na račun radnih ljudi.

Na današnjem stepenu razvoja privrede Jugoslavije i otvaranja svih izvora opštearodnog bogatstva nije zapostavljeno ni ribarstvo, već se ono smatra kao jedna od značajnih i korisnih grana privrede, kao faktor o kome treba posebno voditi računa, utoliko pre što je zbog prioriteta pojedinih privrednih grana u periodu od oslobođenja zemlje dosada, u ribarstvo relativno najmanje uloženo. Ali zato dostignuti nivo industrije i razvoj ratarstva i stočarstva predstavljaju sada osnovu i snažan faktor za brz razvoj ribarstva. Svakaako, s tim moramo usko povezati i razvoj nauke, ali o tome mislim posebno još govoriti.

U ovom uvodnom delu želeo bih da istaknem da su na stanje u ribarstvu, pa i na ovo koje je danas, uticali, razume se, pored objektivnih i subjektivni faktori. Ali, ako bi trebalo tražiti krivca za to što nije na vreme otklanjan subjektivni faktor koji je, nažalost, verni pratilac objektivnih faktora, onda u prvom redu treba krivicu za to da snosimo svi mi koji radimo u oblasti slatkovodnog ribarstva, i pre svega zato što smo dosta nehomogeni, što nismo bili kompaktni već rascepkani i nejedinstveni.

Trebalo je i onda kad neki naši odgovorni ljudi nisu dovoljno pravilno ili sa dovoljno razumevanja gledali na ribarstvo, da budemo uporniji i da se, radi uspeha stvari na kojoj radimo, uhvatimo u koštac stručno, ekonomski i politički, da bismo dokazali da smo mi u pravu. Ja govorim o ovome samo zato da u daljem radu ne bismo padali u slične greške. Kao primer za našu neaktivnost u propagandi i tumačenju značaja i važnosti slatkovodnog ribarstva naveo bih slučaj sa Prvim kongresom poljoprivrednih stručnjaka iz cele Jugoslavije, koji je pre nekoliko meseci održan u Zemunu. Kongres, za koji su vršene ogromne pripreme, trajao je dva ili tri dana ali na njemu niko od naših ribarskih stručnjaka nije našao za shodno da kaže da i ribarstvo spada u poljoprivredu i da bi zato na tom Kongresu i o njemu trebalo prodiskutovati i videti gde su naše slabosti, naše potrebe i drugo. I tako je Prvi posleratni kongres poljoprivrednih stručnjaka u Zemunu završio svoj rad, a da na njemu nije bilo govora o ribarstvu. Ako na to pogledamo kritički i samokritički, moramo reći da je to slabost i svih nas, ali pre svega organizatora kongresa, koji to nisu smeli propustiti.

Kod problema investicija u ribarstvu također su, pored objektivnih, imali uticaja i subjektivni faktori. Jer, ako to pitanje posle oslobođenja naše zemlje nije dovoljno planski postavljeno, razlog je i u tome što ni mi sami nismo davali dovoljno studiosne i solidne predloge.

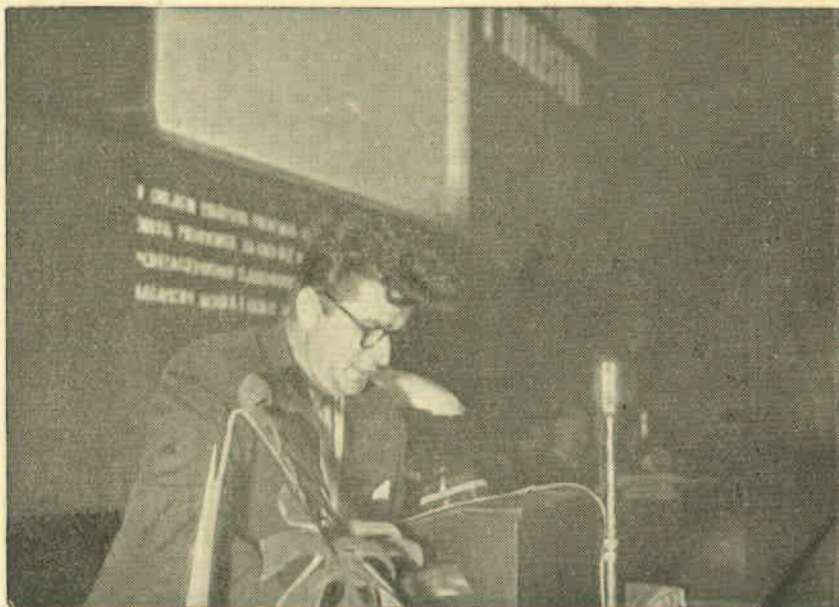
Pa ipak, drugovi, i pored svih tegoba kroz koje je naše slatkovodno ribarstvo prošlo, mi smo danas došli do određenog stepena u razvoju ribarstva, i naša

Savezna narodna skupština, to naše najviše predstavničko telo, razmatralo je u sklopu Perspektivnog plana i taj problem, što za nas znači garanciju da ćemo brže ići napred. Sve vas neosporno je obradovalo kada ste u Rezoluciji o Perspektivnom razvoju poljoprivrede i zadrugarstva pročitali reči: »... i ribarstvo dobiva u značaju, budući da ono predstavlja rezervu visokokvalitetne hrane koja će porastom stanovništva i povećanjem njegovog standarda morati da bude šire korišćena. Zato je potrebno više ulagati u morsko i slatkovodno ribarstvo, srediti i opremiti tržište ribe i poboljšati njegovu organizaciju.«

Kad vidimo ovakve postavke, kad vidimo ovakav zadatak koji pred nas postavlja Savezna narodna skupština, onda moramo biti srećni, jer to nagoveštava razvoj naše grane privrede. Sada je na nama da sve to prihvatimo kao obavezu, da sve te postavke razradimo, da izradimo konkretne i realne planove razvitka slatkovodnog ribarstva i da s tim planovima izađemo pred nadležne organe i forume, kod kojih ćemo, u to možemo verovati, naići na potrebno razumevanje.

Plan o perspektivnom razvoju naše zemlje za period od 1958 do 1961 godine dao nam je još više podr-

U vezi s tim je još jedan problem o kome bih takođe htio nešto da kažem. Čitav naš društveni razvoj postavljen je tako, da se sredstva za proizvodnju daju na upravljanje pojedinim proizvodnim kolektivima, koji zatim stvaraju nove mogućnosti za proširenje proizvodnje i za stvaranje takvih proizvodnih odnosa koji odgovaraju našem društvu. S obzirom na takvu našu strukturu društvenog upravljanja, ja smatram da bi oni stručnjaci kod nas u Jugoslaviji koji se bave pitanjem da li organizovati ovako ili nešto drugo, trebalo više da se pozabave pitanjima povećanja proizvodnje, jer će od toga biti daleko više koristi za ribarstvo. Produktivnost i ulov ribe po hektaru ili po ribarskom radniku neće se povećati time što će se organizovati neka uprava na čelu koje će biti načelnik. Ne, produktivnost će se povećati pre svega na taj način, ako naši stručnjaci budu u neposrednom kontaktu sa ribarima, sa proizvođačima u ribarstvu i ako zajedno s njima proučavaju i postavljaju planove, pa tako objedine nauku i praksu. Samo to, drugovi, biće nam sigurno oružje u daljoj borbi, samo takve organizacione forme rada garancija su za podizanje našeg ribarstva na viši nivo. Zar danas radnički savet i upravni

Berto Tićak, predsjednik Zajednice čita svoj referat na skupštini

ške i postavio pred nas krupne zadatke u kojima je osnovno: da se poveća ulov ribe za 38% i da se izgrađuju novi moderni ribnjaci.

Kad pogledamo ove zadatke koje je pred nas postavila zajednica jasno je, da nam ne preostaje ništa drugo nego da prionemo na posao, a da manje trošimo reči i vreme oko toga da li je ribarstvu mesto u poljoprivredi ili drugde, i da li ono, možda, treba da bude samostalno. Nas ne smeju okupirati nebitni problemi koji će nas demobilisati u odnosu na osnovne zadatke. Sve to treba ostaviti na stranu i uhvatiti se u koštac sa centralnim problemima. Jer, postavljanje načelnog pitanja, da li naše ribarstvo pripada poljoprivredi ili treba da bude samostalno, neće rešiti probleme pred kojima ribarstvo stoji. I kroz istoriju i u celom svetu ribarstvo je sastavni deo poljoprivrede, za koju je mnogo čime vezano. Zato je sada bolje ne diskutovati o odvajanju ribarstva od poljoprivrede, nego pristupiti neposredno rešenju glavnog zadatka u ribarstvu — a to je povećanje prinosa po hektaru.

odbor jednog ribarskog preduzeća ili organizacije neće najbolje, uz pomoć stručnjaka, postaviti svoje planove? Istina je da se što-šta mora izmeniti i u shvatanjima naših proizvođača, ali samo to je put, a ne administrativno-upravne organizacije koje u sve bržem razvoju naše stvarnosti i uslovima sve većeg zbližavanja proizvođača i njihovog udruživanja u stručna udruženja i komore, postaju ne suvišne, nego izolovane od stvarnosti i bez dovoljno ingerencije, a samim tim postupno i nepotrebne.

Moje je lično mišljenje da pojedini naši stručnjaci treba više da pomažu proizvodnju, a ostali potrebni i nužni poslovi opšteg rukovođenja mogu se svršavati i sa upravama, koje već postoje u granicama jugoslovenske poljoprivrede i u njenom sklopu.

O perspektivnim planovima

U vezi s opštepostavljenim zadacima, kako društvenim planom privrednog razvoja naše zemlje tako i Re-

zoluacijom o unapređenju poljoprivrede i zadrugarstva, mi moramo smatrati kao veliku obavezu izradu perspektivnih planova, kao i izradu investicionih elaborata i planova uopšte.

Pritom mi ne možemo zaobići one osnovne postavke o planiranju u socijalizmu i moramo imati solidno postavljen plan. Nažalost, mi ga nemamo u celini. Naši ljudi dosad nisu vodili dovoljno računa o tome, a oni koji su se tu i tamo trudili da nešto urade, često su bili ometani ili netačnim davanjem podataka ili usled nerazumevanja nekih drugih da je planiranje potrebno, i tome slično. A mi ne možemo ni zamisliti unapređenje našeg ribarstva, ako u najskorije vreme ne izradimo opšti, jugoslovenski perspektivni plan, i to konkretan plan za razvoj slatkovodnog ribarstva. Mi, doduše, već imamo neke podatke i planove, ali, često puta, kad smo hteli da pristupimo realizaciji pojedinih planova, videli smo da nam se isprečio niz faktora, koji su ustvari bili rezultat našeg nedovoljnog udublivanja i nedovoljnog posedovanja podataka potrebnih za planski sistematski rad.

Moramo priznati da su i u nekim našim republikama bili izrađeni elaborati i planovi, ali mnogo od toga bilo je neizvesno s obzirom na opšti stav koji je u tom pogledu vladao. Možda bismo mi uspeali da realizujemo i te tako postavljene opšte planove, da se često nismo prosto zaneli sistemom izrade investicionih planova i u tome grešili na veliko. Na nekim mestima rađeno je mnogo velikih investicionih planova a nije se ništa uradilo, a na drugim mestima radilo se divlje i bez solidno spremljenih planova. Ako se negde i uspelo napraviti nešto solidnije i čvršće, tu je samo došla do izražaja velika ljubav za rad i odanost samih ribara prema kolektivu, potpomognutih od nekih stručnjaka.

S druge strane, u nekim institutima ima i danas investicionih elaborata koji su započeti i ostali nedovršeni, a na njih su utrošene velike svote novca.

Bilo je i neodgovornog odnosa pojedinaca prema izradi investicionih planova. Ti ljudi davali su sve što je neko od njih zahtevao, a pritom nisu vodili računa da li je to solidno ili nije. Ovakav način rada naneo je velike materijalne štete i našoj grani i privredi uopšte, pa je zato krajnje vreme da se sa takvim sistemom izrade investicionih elaborata prestane. U tom cilju mi moramo okupiti naše najbolje stručnjake iz oblasti ribarstva i hidrotehničare i ekonomiste, pa na taj način obezbediti nekoliko operativnih i solidnih grupa koje bi izrađivale investicione planove. Na taj način ćemo i ono malo stručnjaka što ih imamo, bolje i svestranije iskoristiti. Zato moramo razmisliti o tome da u buduće radimo investicione elaborete preko naših republičkih udruženja ili sekcija, odnosno preko same naše Zajednice, koja će morati da pomaže svoje članove u nastojanju da se investicioni elaborati što solidnije postave i da se što pre dobiju potrebna sredstva, da nam se ne bi događalo da se na odobrenje investicionog elaborata čeka nekoliko godina samo zbog toga što je on rađen, više-manje, na brzinu i nestručno.

Mi često ni sami ne znamo kakvu štetu trpimo i nanosimo takvim neplanskim i neorganizovanim radom. O tom moramo razmisliti, da i u tom pravcu učinimo nekoliko većih koraka napred i da osudimo sve negativne pojave, za koje vi svi bolje nego ja znate, kako su se i u kakvim vidovima pojavljivale.

U planiranju, u izradi opštih perspektivnih planova, kao i u izradi investicionih elaborata treba da nastojimo da jedni drugima pomažemo, tako da ne rascepamo naše snage već da se sjedinimo i da na taj način što solidnije izvršavamo naše zadatke.

Kadrovi

Problem kadrova je jedno od bitnih pitanja našeg budućeg rada. Zato se tim problemom moramo najviše i pozabaviti, da ne bismo iz godine u godinu ponavljali onu poznatu parolu »nemamo kadrova«, koja treba da opravda u prvom redu naša nedovoljna nastojanja da ih stvorimo i obezbedimo ribarstvu.

Najvažnije je, drugovi, da sagledamo kakvi su zadaci pred nama, šta želimo postići i kakva nam je snaga za to potrebna, sa kojim ćemo i kolikim brojem ljudi moći da savladamo sve probleme i sve postavljene zadatke.

Zato pre svega moramo konstatovati: a) šta smo dosad uradili i sa kakvim kadrom, b) kakav kadar imamo danas na raspolaganju i c) šta treba preduzeti da bi se što pre formirali novi kadrovi dobrih mladih stručnjaka.

Nedostatak solidno izrađene gospodarske osnove, sa potrebnim predračunima i elaboratima za razvoj našeg slatkovodnog ribarstva čini, doduše, da ne možemo tačno reći kakav nam je i koliki kadar potreban, ali je činjenica da ga imamo premalo i da ga moramo imati daleko više.

Ono što smo dosada učinili u ribarstvu relativno je malo prema onome što je trebalo učiniti, ali je ipak toliko koliko su opšte prilike i uslovi dozvoljavali; a to što je učinjeno — učinjeno je sa ono malo kadrova što ih danas imamo.

Na čitavom područje naše zemlje, prema relativno tačnim podacima, mi danas imamo 66 inženjera koji se bave problemima slatkovodnog ribarstva, 36 tehničara i 14 službenika sa nižom spremom. Na području čitave zemlje imamo danas 3.143 stalna ribara-profesionalca i skoro 3.000 sezonskih ribara, koji su mahom iz zadrugnog sektora.

Očigledno je, da taj broj nije dovoljan i to se jasno vidi, pored svega drugog, ako pogledamo površine pod vodom, ako pogledamo naše zadatke i ako analiziramo niz drugih faktora, ako što su vrednost ulova po ribaru, zarada jednog ribara, odnos srednjeg kadra prema višem i visokom, broj uposlenih stručnjaka u privredi i naučnim ustanovama, broj osoblja u administraciji i drugo.

Ja ne mislim ovde da govorim šire o tom problemu, jer će to kasnije objasniti drug ing. Apostolski u svom referatu, ali bih u pogledu kadrova ipak rekao da, ako pogledamo sadašnje stanje, vidimo da je najmanje visokog stručnog i srednjeg stručnog kadra zaposleno u proizvodnji. Mi danas imamo u neposrednoj proizvodnji samo 15 inženjera i nešto više tehničara — 24. U zadrugnom sektoru, koji je tako veliki i koji sa oko 15% učestvuje u celokupnom jugoslovenskom ulovu, imamo samo jednog inženjera bez ijednog tehničara, — ukoliko se možda to stanje nije u poslednje vreme popravilo.

Naravno da ovakva raspodela naših snaga nije pravilna i da mi uz ovakve uslove ne možemo ići napred. Bilo bi pogrešno ako bismo rekli da je u naučnim ustanovama, institucijama i sličnim organima suviše kadrova. Naprotiv, i tamo ih je još uvek malo. Mnogi naši instituti prosto ne mogu da se otrgnu samo zato što nemaju kadrova. Ali, kao što znamo, i naša operativa trpi. Ovakva situacija postavlja nam za to kao imperativ jedan zadatak u neposrednoj budućnosti, a to je da postojeće kadrove: inženjere, tehničare i niže kvalifikovano osoblje rasporedimo što racionalnije i da njihovu stručnost koristimo što šire.

Mi smo o ovome problemu govorili pre godinu dana na Bledu, tamo smo čak u tom pravcu postavili i zadatke. U idućem periodu moramo nešto i konkretno preduzeti, jer nama neće niko dati kadrove ako ih mi

sami ne stvorimo. Mi stojimo sada pred osnovnim zadatkom izgradnje kadrova, da bismo mogli preći na veću proizvodnju i unapređenje ribarstva.

Ovo pitanje nismo postavili na širokom frontu, ali ubuduće moramo predvideti obaveze za naše ribarske organizacije uopšte, kako one iz socijalističkog sektora tako i one iz zadružnog sektora, da same stvaraju kadrove. Treba početi linijom da stipendiramo u prvom redu decu naših profesionalnih ribara, stalnih radnika u ribarstvu, ako imaju uslova za školovanje, — i to slanjem na fakultete ili na srednje i niže škole. U tom cilju trebalo bi da svaka proizvodna organizacija obavezno stvori i poseban fond za školovanje kadrova. To će biti najbolji put i, ako pođemo njime, moći ćemo u tom pogledu u periodu od 5 do 8 godina čvrsto stati na noge.

Kao što ste videli, drugovi, ja u ovom izlaganju nisam davao prvenstvo inženjerima, već se to odnosilo i na srednjetehnički kadar i na kadar sa nižim školskim kvalifikacijama, ali stručan ribarski kadar, jer činjenica je da mi moramo stvarati kvalifikovane ribare, da bismo za obavljanje toga posla imali odgovarajuće stručne kadrove.

Stanje naših kadrova je dosta kritično, kao što smo videli, ali ako pristupimo njihovom sistematskom i pravilnom korišćenju i ako u procesu razvoja našeg ribarstva budemo stvarali nove kadrove, mi ćemo rešiti i taj problem. U tome ćemo najbolje uspeti ako svaka naša organizacija na terenu bude ovaj problem ozbiljno shvatila i ako svi zajedno povedemo sistematsku borbu protiv primitivističkih shvatanja, da ribarstvo može da se vodi i bez nekog naročitog znanja. Ovo je, po mom dubokom uverenju, osnovno pitanje u čitavom našem radu i zato mu moramo posvetiti najviše pažnje.

Neka opšta pitanja našeg ribarstva

Kad razmotrimo opštepostavljene zadatke u slatkovodnom ribarstvu i kad pogledamo pojedine probleme, obavezno nam se odmah nameće pitanje šta treba preduzimati na otvorenim vodama, šta na ribnjacima, šta na jezerima i na visinskim vodama, radi njihovog daljeg unapređenja kao ribolovnih voda. Svaka od tih voda ima svoje specifičnosti i svoj stepen razvoja, dosadašnje svoje rezultate i sopstvena iskustva.

Ako razmišljamo o tome šta treba raditi na otvorenim vodama, moramo se, pored ostalog, potsetiti i na činjenicu da su u prošlosti otvorene vode, ne samo naše, nego sve uopšte, davale daleko veće prinose. To je razumljivo. Razne melioracije, isušivanja i razvoj industrije sužavali su iz godine u godinu područja otvorenih voda i sve to znatno je uticalo da se i prinos sa tih otvorenih voda rapidno smanjivao. Nama je iz bliske prošlosti poznato, šta je u tom pogledu doživela Nemačka sa velikim isušivanjima, šta Austrija itd. Zato mi ne možemo skrštenih ruku gledati i ne reagovati na činjenice, koje bi i našu zemlju dovele u sličnu situaciju. Mi se nadamo i verujemo, da u našoj zemlji do toga neće doći i da će se postojeći prirodni rezervati, koji služe ribarstvu sačuvati, a ne prekultivisati za potrebe ratarstva. Istina, bilo je i takvih pokušaja, ali su oni doživeli ono, što u jednom savremenom društvu mogu da dožive, to jest — propali su. To je bio slučaj i s pokušajem isušivanja Kopačko-Biljskog rita, jer shvaćeno je da je Jugoslavija jedina, koja je u tom delu Dunava sačuvala poplavne terene i omogućila bogato mreštenje ribe. Poplavni tereni pored nekih naših većih reka danas su retkost u svetu i ujedno garancija bogatstva našeg ribarstva. (O tome je nedavno akademik Siniša Stanković napisao jednu značajnu raspravu.)

Radi preduzimanja mera za unapređenje ribarstva, mi treba da zaštitimo naše otvorene vode i da na njima uporedo sa brigom o poribljavanju i održavanju ribljeg fonda, uz korišćenje mehanizacije uopšte, sprovedemo i savremeniju organizaciju rada na eksploataciji. Mi radimo sa dosta zastarelim alatom i sredstvima i ne primenjujemo tekovine nauke u onom smislu kako bismo to mogli.

Moramo se potruditi i da raščistimo pitanje ko je na otvorenim vodama profesionalni ribar, a ko poluribar-poluzemljoradnik — jer on na ribarstvo gleda isključivo kroz sitnosopstveničku prizmu. U ovom prelaznom periodu mi to pitanje možemo najbolje rešiti preko onog dela zadružnog sektora u ribarstvu, koji će ustinu raditi kako treba.

Potrebno je da pristupimo izgradnji što većeg broja poluribnjaka tamo gde je moguće i da sve snage uložimo na podizanje i unapređenje ribarstva u otvorenim vodama, — da slivove naših velikih reka i bogatstva pored njih ne prepuštamo zakonima stihije, već da primenjujemo savremeni način rada i iskustva, ne propuštajući stvari koje već danas možemo raditi. Već danas postoji toliko objektivnih faktora za unapređenje ribarstva na otvorenim vodama, da mi ne smemo dozvoliti da ih ne koristimo. Idealni uslovi za razvoj i rad koji postoje na izvesnim područjima u pojedinim republikama i koje su naši stručnjaci uglavnom ispaliti obavezuju nas da sada pristupimo planskom realizovanju njihovih postavki, odnosno realnih mogućnosti.

Što se tiče ribnjaka, njihov broj, s obzirom na stvarnu mogućnost, ne zadovoljava ni izdaleka. Mogućnosti su i u tom pogledu takve, da možemo govoriti ne o desetak, već o stotinama ribnjaka. Naravno, biće uvek ribnjaka »giganta«, ali to ne znači da i oni drugi ribnjaci neće biti značajni u našoj privredi, kako po količini produkcije tako i po sistemu rada.

Ako uporedimo uslove za rad u tom pravcu u nekim evropskim zemljama sa našim uslovima, videćemo da mi imamo daleko veće mogućnosti — i moramo nastojati da budemo u Evropi među prvima po kvalitetu ribnjaka i količini prinosa po hektaru. Naše mogućnosti u tom pogledu nisu ni izdaleka iskorišćene, pa zato u idućem periodu treba bezuslovno ići na podizanje novih ribnjaka, a pogotovo na podizanje produktivnosti u već postojećim ribnjacima, jer je to najpre moguće.

U našim jezerima, takođe, leži nedovoljno i nedovoljno racionalno korišćeno bogatstvo. U nekim jezerima dolazi i do stagnacije u proizvodnji. Otpadne vode, nanosi mulja, zakorovljavanje, potreba osveženja jezera, i sve drugo što u tom području predstavlja smetnju, mora biti stalni predmet naše pažnje i brige. Naš je zadatak da i pri stvaranju novih, akumulacionih jezera koristimo perspektive razvoja i da i tu uložimo potrebnu stručnost i snage, da bismo što bolje stvarali i iskorišćavali ta bogatstva.

Poribljavanje visinskih voda, primena savremene organizacije, korišćenje iskustava u pojedinim krajevima naše zemlje i drugo — sve to može veoma brzo omogućiti da se i stanje u visinskim vodama naglo digno na daleko viši nivo. Drugovi u Sloveniji, Bosni, Srbiji i drugde već danas preduzimaju smelo izvesne korake u tom pravcu, ali se na tome ne sme stati.

Osnovni zadaci koji stoje pred nama

Di bismo mogli da preduzmemo potrebne mere za podizanje slatkovodnog ribarstva, moramo pre svega znati šta imamo i šta želimo.

Svakako, naš osnovni zadatak u ribarstvu u idućem periodu mora biti, i jeste: POVEĆANJE PRINO-

SA U RIBARSTVU. Ovakav zadatak zahteva niz drugih naših obaveza — i samopregor. U našim ribnjacima poslednjih godina učinjen je korak napred. Drugovi u Poljani, pa u Suseku, Našicama, Zdenčini, itd. imali su prinose veće nego ranijih godina. Veliki uspeh postignut je na ribnjaku u Suseku. Prosek u 1957 godini bio je 1017 kg. Istina to je bilo samo jedne godine, ali i to nam pokazuje da se mogu postići veći prinosi po hektaru. Naravno, mi sada moramo proanalizirati kako i na koji način je došlo do ovakvih prinosa. Moramo voditi računa i o ekonomičnosti, to jest o tome, koliko dajemo dodatne hrane po hektaru i o nizu drugih faktora. Ali nesumnjivo je da je to uspeh. Takođe je lep prosek od preko 700 kg već nekoliko godina postizala Poljana. U Ečki je prosek 1957 godine bio oko 600 kg, u Kolutu 1957 godine bio je 425 kg. Jedrička je imala prosek 1957 godine 807 kg, itd. Međutim, ako uzmemo u obzir da je opšti prosek za 1957 godinu bio oko 500 kg po hektaru, onda takvim stanjem u našem ribnjačarstvu ne možemo biti zadovoljni i moramo nastojati da postignemo bar dvostruko veći prinos. Ako u nekim zemljama postoji prinos po hektaru od 2000 pa i 3000, — negde čak i 4000 kg, onda mi s našim prosekom ne možemo biti zadovoljni. Dok to ne budemo mogli da postignemo, mi ipak moramo, i obavezni smo, preduzimati takve mere i takve korake da nam prinosi budu realni u odnosu na naše mogućnosti i bogatstva, jer sadašnje stanje nije odraz naših opštih mogućnosti. Zato u ribarstvu treba učiniti nešto slično onome što su učinili naši drugovi u ratarstvu. Moramo povećati prinos po hektaru i pritom koristiti dragocena iskustva koja su u ratarstvu došla do izražaja. To znači, u prvom redu, da ne smemo tekovine nauke primenjivati sa zakašnjenjem, da ne smemo sa zakašnjenjem primenjivati najefikasniji način ishrane, da ne smemo kasniti da na savremen način uredimo naše ribnjake. Ako sve na vreme budemo učinili, imaćemo i rezultate i visoke prinose!

U čitavom procesu borbe za povećanje prinosa, razume se, treba stalno imati pred očima ekonomsku računicu. Ekonomisanje u našem radu je važna stvar, jer ništa nam neće pomoći povećanje prinosa, ako nam taj proces bude skuplji i nepodnošljiv za tržište. Tu moramo biti oprezni i pre svega koristiti do maksimuma prirodne uslove, a dodatni način hranjenja i druge faktore strogo kalkulisati.

U vezi sa svim tim mi treba jasno da odredimo neke stvari i ne smemo biti jednostrani u postavkama. Neki naši stručnjaci zauzele su stav da treba podizati nove ribnjake, da bi se time povećao prinos po hektaru. Drugi smatraju da ne treba ulaziti u nove investicije, kad ni na postojećim objektima nismo postigli maksimum. Isključivo zastupanje samo jednog ili samo drugog stava bilo bi pogrešno. Mi moramo povesti računa da na postojećim objektima podignemo prinos, jer su za to verovatno potrebne najjeftinije investicije koje najpre daju rezultate, ali ne smemo zanemariti i podizanje novih savremenih ribnjaka, koji po kapacitetu mogu biti i manji, a i veći. Uopšte uzeto, glavno je povećati prinos po hektaru, ali moramo biti oprezni i paziti da nezastranjujemo ni u jednom, ni u drugom pravcu, već da stvari postavljamo tako da nam daju određen i željen rezultat.

Sva naša nastojanja na unapređenju ribarstva potrebno je da budu potpomognuta od nadležnih organa. Mi se pre svega moramo osloniti na naše komune i zajedno s njima prorađivati naše planove i nastojati da se kroz to izvrši i mobilizacija svih faktora. Ponegde su, međutim, naši stručnjaci i suviše zatvorili vrata i rade sami za sebe, ne oslanjajući se dovoljno na ko-

munalne organe, a na taj način oni ustvari nisu mobilisali sve snage za unapređenje ribarstva.

Istina, postojale su tu i tamo tendencije lokalnog karaktera, bilo je i pojava takozvane privredne zavisti, pogotovo na granicama komuna, republika itd., ali, ako se takve pojave pravilno kanališu, to može da bude i pozitivno, jer to je bio znak da postoji interesovanje za ribarstvo.

Ipak, u radu treba da budemo obazrivi kod onih objekata koji se graniče sa dva administrativno-teritorijalna područja ili su obuhvaćeni sa dve i više komuna odnosno republika. Ekonomsko jedinstvo nećemo moći da razbijamo prema administrativnim podelama, a to će svakako u budućem radu svima nama biti jasnije. Sva područja za ribarstvo treba smatrati kao jednu celinu, zavisno jedno od drugog, iskustva sa jednog prenositi na drugo i međusobno se pomagati.

I naša organizacija, koja objedinjuje i čini zapravo savez proizvođača, ima takav karakter. Od toga da li ćemo realno i stručno sačiniti naše planove zavisi i da li će ih nadležni privredni faktori odobriti. Ali ako te planove budemo radili zajedno s njima, uz njihovu preporuku i saglasnost, onda ne postoji mogućnost da nas ma ko sprečava u realizovanju tih planova. Svakako, potrebna je pomoć najviših privrednih organa u našem radu. Mi se možemo sigurno nadati da će nam ona biti pružena, a sve to zavisice i od toga koliko smo uporni u svojim postavkama.

Jedno je sigurno: ulaziti u nove planove ne možemo, ako naše ribarstvo ne snabdemo savremenijom opremom. Stanje naše tehnike u ribarstvu je daleko ispod proseka, koji nam je potreban. Prikupljeni podaci pokazuju nam da imamo ribarskih mreža u vrednosti od oko dinara 75.000.000.—, a plovnih objekata, motornih čamaca, preko 75 komada, dok ostalih plovnih objekata kao tikvara i raznih običnih čamaca i čunova imamo nešto oko 2.850 komada. Transportnih vagona za ribu imamo svega 40, što je nedovoljno za naš izvoz u inostranstvo, a da i ne govorimo o potrebama u zemlji.

Moraćemo voditi više računa i o korišćenju kritičnih sredstava, kao što su vagoni i slično i nastojati da ta sredstva ne budu sredstva za iznajmljivanje i zaradu, nego za plasman ribe. Bilo bi nepravilno ako bi ta sredstva bila kod onih organizacija koje nemaju proizvodnju i koje tako skupocena prevozna sredstva drže kod sebe radi trgovine s njima i radi iznajmljivanja, a ta oprema nije osnovno sredstvo koje je nabavila samo jedna organizacija, već je nabavljena iz opšte društvenog fonda.

I ovo je u vezi sa već pomenutom potrebom da se naš rad u ribarstvu mehanizuje i da se dođe do savremenije opreme, jer ni tu »bez alata — nema zanata«. Ostatke primitivizma u ribarstvu moramo jednom u celosti baciti u zaborav, a za to postoji dosta uslova, samo moramo biti organizovaniji i smeliji u takvim poduhvatima i u rešavanju takvih problema.

Riba kao faktor u ishrani

Rezolucijom Savezne narodne skupštine o perspektivnom razvoju poljoprivrede i zadrugarstva naglašeno je, pored ostalog, da ribarstvo dobija u značaju, budući da predstavlja rezervu visokokvalitetne hrane, koja će porastom stanovništva i povećanjem njegovog standarda morati da bude više korišćena.

Ne možemo ovaj zadatak, koji je pred nas postavljen, samo ovako letimice prihvatiti. Mi moramo mobilisati sve naše snage za njegovo izvršenje.

Od ukupne jugoslovenske proizvodnje mi izvozimo nešto preko 2.000.000 kg, iako možemo izvesti više. Od

ukupnog ulova preradi se oko 10%, tako da ostale količine trošimo na ishranu u zemlji. Prema poslednjim podacima, potrošnja ribe po stanovniku u Jugoslaviji iznosi nešto oko 1 kg, što ni izdaleka nije približno svetskom proseku potrošnje ribe po glavi stanovnika. Tako, na pr. u Islandu se troši 34 kg, Norveškoj 29, Švedskoj 27, Danskoj 20, Velikoj Britaniji 17 kg itd.

Ovde sada ne želim da govorim o hranljivosti ribljeg mesa, jer to su naši stručnjaci davno rekli, ali je činjenica da riba u ishrani čoveka igra važnu ulogu, obzirom na lako probavljive specijalne belančevine, kao i visoku kaloričnost.

U daljem našem radu, kada budemo uporno radili na povećanju ulova i prinosa, mi moramo sistematski raditi i na propagandi za potrošnju ribe. Svakako mi imamo mogućnosti da tu propagandu izvršimo lagano, pre svega zbog toga što cene ribe mogu ići ispod cena mesa. Moramo i putem filma, škola, predavanja i posebnih ribljih restorana uvađati ribu u svakodnevni jelovnik naših ljudi. Ovde se ne misli samo na ribu, već i na riblje preradevine.

Naša unutrašnja trgovina i sve naše organizacije uopšte moraju poraditi na tome, da bar u većim područjima osnujemo takve centre, koji će biti isključivo propagandni u pogledu korišćenja ribe u ishrani, bilo otvaranjem posebnih ribljih restorana i slično. To bi se odrazilo veoma korisno. Naravno, to bi trebao biti jedan naš poduhvat, pored niza sistematskih mera koje bi morali preduzimati.

Kad gledamo kompleksno probleme ribarstva, ne možemo a da ne pomenemo i preradačku industriju u našem ribarstvu. Lep uspeh su postigli drugovi u Crnoj Gori. Zatim kolektiv Ribolovnog centra u Apatinu.

Preradačku industriju moramo proširiti. Toliko mogućnosti postoji za preradu ribe, pogotovu u našim novim uslovima, kada će se povećati godišnji ulov.

Bila je i korisna akcija da se na Dunavu montira postrojenje za preradu ribe u riblje brašno. Mi smo godinama morali škart ribu ostavljati u vodi i time, sa tim ribljim korovom, oduzimati hranu ostaloj korisnoj ribi, a nismo je mogli hvatati, jer postrojenja za preradu nije bilo. Danas je drugačije, jer se sva riba na ovom delu Dunava, Drave i Save može preraditi u Apatinu u riblje brašno i ulje, čime se postiže višestruka korist i obuhvata široko područje NR Hrvatske i zadovoljava potrebu.

Svakako, još moramo mnogo toga naučiti da bi savladali svetske standarde za preradu ribe, jer je to naša mlada industrija, ali su već prvi pokušaji pokazali odlične rezultate, i pored niza slabosti kojih je bilo. Tačno je, ne može se ni zamisliti unapredjenje i povećanje ulova ribe uopšte, ako usko sa tim ne povežemo unapredjenje naše riblje industrije. Sva ta postrojenja za preradu nisu fabrike, takvog kapaciteta koje bi našu zajednicu skupo stajale. To su postrojenja koja su relativno jeftina, a sam proces proizvodnje moramo osvojiti i poslati ljude na specijalizaciju samo po toj grani. Ne smemo zanemariti i ona dostignuća koja su kod nas već postignuta.

Mi smo iz opštih postavki Rezolucije kao i Društvenog plana o perspektivnom razvoju ribarstva videli da se daje značaj ribarstvu, da ono nije više u takvoj situaciji u kakvoj je bilo pre nekoliko godina. Sekretarijat za poljoprivredu Saveznog izvršnog veća svakako će sva naša nastojanja u tom pravcu podupreti kao i naša komora i mi ne smemo više dozvoliti da se uvreži shvatanje o tome, da je ribarstvo manje važna grana, itd. Na nama je sada, kada nam se pružila mogućnost, da sa konkretnim rezultatima pokažemo njegovu važnost. Budemo li mi svi stajali pasivno i bu-

demo li plakali nad sudbinom ribarstva — neće biti rezultata.

Treba da napustimo neka stereotipna shvatanja u ribarstvu. Savremen metod u radu i široke koncepcije moraju prevladati. Mora se početi sa nizom poduhvata, sa nizom predloga i iskorišćavanjem svake mogućnosti u tom pravcu.

Sistem malih ribnjaka, kao što su počeli drugovi u NR Hrvatskoj, treba da se prihvati gde god je to moguće, jer se to u ribnjicarstvu uopšte pokazalo kao praktično, ali isto tako moramo jačati i modernizovati već postojeće naše velike objekte ribnjicarstva i od njih stvarati snagu za naše ribarstvo. Mi imamo niz neplodnih zemljišta koja se mogu za jedno određeno vreme podvrći ribnjačarskoj kulturi, i nakon regeneracije zemljišta to opet mogu biti prvoklasna poljoprivredna tla.

U tom sklopu naših poduhvata, koji će nailaziti, treba računati sa nizom teškoća. Mi smo i do sada nailazili na otpor kod mnogih poljoprivrednika, vodoprivrednika, industriskih preduzeća itd. Naši se interesi često sukobljavaju. Do sada je bilo pravilo, da se sve rešavalo na štetu ribarstva. U buduću mi moramo preduzimati uporne akcije i sporazumno i ravnopravno sa ostalim privrednim granama rešavati takva pitanja, pa će u tom slučaju sve grane našeg života biti zadovoljne i neće dolaziti do toga da prekim okom gledamo jedni na druge. Veterinarska služba, vodoprivreda, industrija koja ima vezu sa vodama i ostale grane sigurno sada već shvataju, da se moramo dogovarati o mnogim pitanjima, a to jer verovatno i ranije trebalo da bude, samo nismo našli zajednički jezik.

Kada govorimo o povećanju ulova, odmah moramo da mislimo i o plasmanu ribe. Mnogi su naši proizvođači dosta vikali na spoljnu trgovinu, tj. na neke ljude iz spoljne trgovine, pa nekako nije red da i mi to činimo. Zato ne želim da u izlaganju kritikujem nešto u tom pravcu, već više da prodiskutujemo o tome kako bi trebalo da bude. Kada je reč o izvozu, mi moramo uvek nastojati da u granicama svetskih ocena, a obzirom na kvalitet naše ribe, postignemo i odgovarajuću cenu. Ne bi bilo zgodno da se u buduću kao prodavac naše ribe u inostranstvu pojavljuje desetak trgovaca i svaki nudi nekoliko vagona ribe i time konkurisu sami sebi, odnosno ruse cenu našoj ribi. Mi u buduću treba tako da postavimo ceo naš plan izvoza, da trgovci budu samo posrednici u tome, a da mi kao organizacija i proizvođači znamo šta se sa nasom ribom radi. Nepravilno je da naši proizvođači često do poslednjeg momenta ne znaju kuda će i uz koju cenu riba otići. Prošlih godina baš zbog naše nesmotrenosti postigli smo nize cene. Za ovu godinu već smo stvar postavili solidnije i to tako da će zajednica, tj. naše udruženje kao zastupnik direktnih proizvođača voditi računa o prodaji ribe u inostranstvu i da ćemo sigurno već ove godine postići one cene koje odgovaraju kvalitetu naše ribe. Na ovaj će način naši proizvođači biti sigurni kako o visini postignutih cena, tako i za plasman. Mi imamo među članovima naše zajednice izvozna trgovinska preduzeća i ona neka daju predloge za ovakav posao, jer će Zajednica ubuduće biti u mogućnosti da „to učini i bez njih ako se pokažu nesolidni.

Sto se tiče unutrašnje trgovine, mi moramo sebi postaviti kao pravilo, da se uopšte u radu ide linijom sniženja troškova u proizvodnji i da prema tome usklađujemo cene ribe, tako da one budu zadovoljavajuće za proizvođača, tj. za nas, a da budu pristupačne za potrošače. Treba, gde god je to moguće, baš u trgovini sa ribom izbeći one posrednike u trgovini koji su suvišni, tako, da naši direktni proizvođači otvaraju što

više sopstvenih prodavnica. Iako to nije pravilo u našoj trgovini, obzirom na kvarljivost i ekspeditivnost, to će se morati učiniti, jer je to praksa pokazala kao opravdano.

Kada govorimo o trgovini ribom uopšte, ne možemo a da ne pomenemo i trgovinu sa ostalim proizvodima, kao što su: rakovi, žabe, pijavice i dr. Treba da se iskoriste sve mogućnosti, tako, da i kroz to snižavamo opšte troškove i pomazemo razvoj privrede uopšte.

Sport i privreda

Često smo puta čuli da neko kaže kako postoji sukob između sportskih i privrednih ribolovaca. Čini nam se, da bi ovakva postavka bila neopravdana. Ovde se više radi o sukobu nekih ljudi, koji ne shvataju ni sport, ni privredu u ribarstvu.

U našoj zemlji nije teško postaviti granicu između sporta i privrede. Svakako, privreda nije ono kad čovek uhvati nedeljno koji kilogram ribe i to iz svojih sportskih pobuda ponese kući, ali isto tako nije sport ono, kada čovek svakog dana nosi nekoliko kilograma ribe kući, pa višak, koji ne može sa porodicom da konzumira, prodaje itd. Kada se ovako stvar postavi, onda je sve jasno. Na toj bazi je i to pitanje rešeno. Broj sportskih ribolovaca u našoj zemlji, kojih ima oko 50.000, je taj sa kojim treba računati i tim ljudima mora se dati mogućnost da oni svoj sport upražnjavaju. Na še privredne organizacije moraju, baš u zajednici sa sportskim organizacijama na terenu, da sve te probleme lepo, sporazumno i ljudski reše.

Savez sportskih ribolovaca Jugoslavije rešio je to pitanje na području Vojvodine, drugovi u NR Srbiji više manje takođe su ga rešili, oni u Hrvatskoj rešavaju dobro. Ako negde nastane spor, ne smemo dozvoliti da ga rešavaju pojedini ekstremi, već to neka naše organizacije uzmu u svoje ruke i neka reše onako, kako je u skladu sa sportskim i privrednim shvatanjem. Zajednica veruje da će u buduće sva ta pitanja tako i biti rešavana. Privredne i sportske organizacije na terenu, dole u srezu, tj. u komuni, moraju same sve te sitne sukobe rešavati i pomagati jedne druge. Treba se otvoreno boriti protiv unašanja netrpeljivosti i mržnje između sportista i privrednika u ribarstvu, a za to će biti garancija Savez ribolovaca Jugoslavije i naša organizacija.

Kad je već čitava stvar u vezi unapređenja ribarstva tako postavljena, u takvom jednom zamahu, u aktivizaciji svih snaga za podizanje slatkodnog ribarstva, mi s pravom možemo očekivati da će zajednica kao celina, tj. naša socijalistička privreda uopšte, pomoći naš brži razvoj.

Mnogi će naši ribarski stručnjaci i privrednici, znam, odmah pomisliti na regres, jer je on rak rana kod nas. No ja o tome ne mislim u takvom smislu govoriti, jer je pitanje regresa, bar u ribarstvu, veoma složena stvar.

Mi smatramo da nas pre svega treba pomoći u tome da se sa jednim načelnim i savremenim zakonom o ribarstvu stvar postavi čvršće i perspektivnije. Mi moramo što pre predložiti nadležnim organima da se donese okvirni zakon, da se principi postave temeljito i da se na bazi toga razvija inicijativa dole. Ne može biti većih razlika u republikama. Ne može se okce za prestor u Hrvatskoj ograničiti recimo sa 6 sm, a u Srbiji sa 8 sm i slično. Mi ribe na granici ne možemo vaspitati i reći im da još postoje republičke granice i da treba da paze na ponašanje. Takvih i sličnih stvari ima dosta.

Tako je isto važno pitanje davanje voda na licitaciju i postupanje sa vodama slično kao što se može postupiti sa jednim kukuružištem. Mi moramo obezbe-

điti pre svega unapređenje ribarstva kao grane, a tek kasnije nam mora biti pred očima eksploatacija, tj. korišćenje toga. U nekim mestima, gde su se vode davale u zakup iz godine u godinu, nije se moglo postići ništa posebno sem grube eksploatacije terena, jer je normalno da jedna organizacija, koja ima vodu u zakup za godinu ili dve, neće preduzimati nikakve investicione radove, pošto nije sigurna dokle i koliki će na tim vodama imati prihod. Mi moramo vode kao i ostala nacionalna bogatstva davati na upravljanje radnim ribarskim kolektivima, pod određenim uslovima, a organi vlasti i društvena kontrola uopšte, treba da vode računa i brinu, da li u sklopu opštih planova razvoja ribarstva takvi kolektivi ulažu u ribarstvo i slično.

Sve dotle, dok mi ne budemo sigurno znali da taj i taj ribarski radni kolektiv upravlja i ujedno odgovara za određene vode, neće biti posebne sreće.

Pored tih pitanja koja su osnovna, mi ćemo morati zamoliti našu zajednicu da nam pomogne i još u nekim pitanjima, a to je pre svega pomoć prilikom investicija i dobijanja kredita. Mi sad ne želimo da ovde govorimo o tome, kako do sada nismo imali investicija, jer to znaju oni, kojima mi to želimo reći, ali moraće se videti da li su naše ribarsko-privredne organizacije uopšte, obzirom na stepen njihove razvijenosti, u stanju da kod investicija učestvuju sa 30% sopstvenog učešća. To je skoro nemoguće za svaku našu organizaciju. Mi moramo baš u tom pravcu tražiti pomoć od zajednice, da se poboljšaju uslovi za dobijanje kredita za investicije u ribarstvu, jer nije pravilno staviti nas pod opšti režim privrede, baš obzirom na našu nerazvijenost. Ribarstvo će moći učestvovati najviše sa 10%, pa se nadam da će nadležni organi takav predlog i prihvatiti.

Što se tiče regresa, ne želim posebno govoriti, samo bih hteo naglasiti, da Jugoslovenska zajednica, takođe, smatra da je regres nužno zlo u ovoj etapi, ali, ako već to nužno zlo postoji, ono mora biti podjednako raspoređeno, a ne da ga jedan deo ribarstva nosi na teretu, a drugi deo ne. Analize sa kojima se došlo do ovakvih zaključaka, tj. da se regres daje onako kako se daje danas, nisu bile u celosti potpune i dobila se slika koja nije mogla objektivno sve da prikaže. Mi se svi moramo boriti da se oslobodimo regresa uopšte, a da bi to postigli moramo barem u prvo vreme u nekom drugom vidu naići na razumevanje i pomoć.

U jednom takvom krupnom zamahu, u situaciji kad je pred sve naše ribarsko-privredne organizacije postavljeno niz zadataka, a imajući u vidu ono što mi tražimo da nam zajednica kao celina pruži, neophodno je potrebno da u ribarstvu, kao grani, vlada harmonija, jedinstvo planova, jedinstvo akcije i perspektive uopšte.

Mi nismo za centralizaciju. Naprotiv, mi i u ribarstvu savremeno postavljamo probleme, ali isto tako nismo ni za onu decentralizaciju, koja je u stvari anarhija, kako to neko na terenu postavlja. Mi moramo naše snage u ribarstvu, koje su i stručno i uopšte još dosta slabe, ne centralizovati, nego skoncentrisati, da bi bili jači za rešavanje svih akcija bez obzira za koje područje i za koju republiku. Naša naučna služba, naši stručnjaci ekonomisti i ostali i ribarstvu moraju pomagati jedni druge. Mi se ne smemo zatvarati u sopstveni krug, jer bi takvo postavljanje bilo suprotno i kočilo naš razvoj koji treba da bude veoma brz. Potrebno je unutar naše grane postaviti tesnu saradnju, izmenu iskustava i slično, da nam omogući napredak. Sve ono što nas koči treba odbacivati, a pogotovu unašanje činovničkih administrativnih shvatanja. Mi ne smemo skretati pažnju sa onog osnovnog,

a to je: dobri perspektivni planovi za unapređenje ribarstva i mobilizacija naših snaga, a pored toga borba protiv svih zastarelih shvatanja. Naše oštrice treba usmeriti protiv one nesretne rascepanosti i sitničarenja, koje nije svojstveno našem društvenom sistemu. Ne želimo sada govoriti o nekim pojavama koje mirišu na lokalni partikularizam, privredni uski egoizam i slično. Za ribarstvo kao i za niz drugih grana privrede granica sreza, tj. komune, ne može postojati, iako smo u načelu i mi ribari za red i zakonitost, ali ne da nam te granice budu kočnica u razvoju.

Koliko god mi govorili o našim slabostima u radu uopšte, ne može se reći da naše ribarstvo baš u poslednje dve godine nije imalo i vidnih uspeha, da nije imalo takvih rezultata, koji nam daju garanciju da se može bolje i više postići.

Istina mi imamo malo stručnog kadra, mi imamo više praktičara u ribarstvu. Ima naših dobrih drugova, pogotovu mlađih, koji su kao stručnjaci, stručni radnici, veoma dobro zapeli u proizvodnji. To se tamo i oseća. Ipak, veliki su uspeh imali drugovi u Novom Sadu, zatim Poljani, pa u Našicama, Zdenčini, Ečki, Bosni, Makedoniji itd. Verujem da će to drugovi izneti u svojim referatima, a ja sam to samo spomenuo. Sve te naše uspehe, kakvi su takvi su, mi uzimamo kao merilo za mogućnost, da se, može i kod nas sa smišljenom akcijom i dobrom razmenom iskustva mnogo toga da postigne. Kroz takmičenje treba postaviti borbu za visoke prinose.

Naši radni kolektivi u ribarstvu, u celini gledajući, spremni su da učine mnogo napora i da dadu žrtava da se i ova grana digne na veći nivo. Treba verovati da će oni u tome i uspeti, jer se kod ljudi oseća ljubav za ovu granu privrede i konačno ljubav za našu socijalističku zemlju.

Naši ribari radili su godinama pod vrlo teškim uslovima. Mi nismo dovoljno učinili, iako postoje uslovi, da se njihov standard popravi, a pogotovu nismo vodili dovoljno računa o tome da im pružimo što bolje radne uslove. Naše organizacije ne smeju ići samo za tim, koliko će sretstava dobiti i podeliti, već kako će sa tim sretstvima unaprediti ribarstvo i kako će popraviti standard radnika ribara, mehanizovati proizvodnju itd.

Mehanizaciju: motorne čamce, opremu, odela i slično, mi treba da damo ljudima i neka naš ribar prestane biti goliot u ovo savremeno doba. Mi to možemo. Naše ribarstvo treba opremiti sa lakim motornim čamcima podesnim za kanale i pličake, gde god je to moguće. Ne mora naš ribar, nakon 8 i više sati umornog rada da još vesla nekoliko sati u čamcu do svog centra. Covečanstvo danas živi u epohi kad je nauka postigla tako veliki nivo, i mi moramo u granicama naših jugoslovenskih mogućnosti učiniti sve, da se savremeni način rada, mehanizacija u radu i oprema primeni i u ribarstvu.

Kad je reč o nauci, onda svakako moramo nešto reći o našoj užoj nauci u ribarstvu. Iako je to veoma teško usko postaviti, jer se naš rad zasniva i leži na mnogim granama nauke, ipak ono naše najuže mora biti iz samog ribarstva. U našoj zemlji imamo nekoliko centara koji se bave naučnim radom. Moramo iskreno reći, bilo je prigovora na naše naučne radnike, bilo je kritike kako na rezultate njihovog rada tako i na sistem, no čini mi se da takva kritika nije uvek bila opravdana.

Mi, pre svega, treba da počemo od stanovišta, da se u nijednoj ljudskoj delatnosti ne može ići napred, ako se ne primenjuju tekovine nauke. U našem društvu, gde su sve društvene aktivnosti tako homogeno povezane, gde se svakodnevno bije boj na svim polji-

ma društvene aktivnosti, nauka mora da nam bude vodilja u radu, jer bez toga nema rezultata. Neki su naši ljudi govorili, kako imamo suviše naučnih institucija u oblasti ribarstva. Mi ne delimo to mišljenje baš zbog toga, što su mnoge naše naučne institucije ujedno i operativne organizacije i u zajednici sa našim radnim kolektivima vrše unapređenje ribarstva. To rade drugovi u NR Crnoj Gori, Makedoniji, Srbiji, Hrvatskoj i dr. Često se događa, a to treba shvatiti kao zakonitost, da se u procesu toga našeg rada sukobe nauka i praksa, taj sukob neko ocenjuje kao negativnu pojavu, a ljudi neće da shvate da je taj sukob ona pozitivna neminovnost i da iz toga treba izvući zaključke i usmeriti rad.

Naši naučni radnici ipak su mnogo toga učinili na suzbijanju bolesti kod riba, utvrdili su niz momenata korisnih za dalje razvijanje ribarstva, proučavali su mnoge oblasti u ribarstvu uopšte, pa nam sve to mora biti podloga za dalji rad.

U toku prošlog perioda mi smo održali posebno savetovanje sa naučnim radnicima iz oblasti ribarstva i na tom savetovanju došla je do izražaja velika harmonija naučnih radnika, a ujedno se kritički osvrnulo i na neke druge naučne službe koje zadiru u ribarstvo. Mi svakako moramo početi od stanovišta, a to je, da svi naši naučni centri, kako onaj u Cnoj Gori, tako onaj u Sloveniji i svi ostali moraju služiti unapređenju ribarstva i oni danas tako i rade i treba im dati priznanje.

Postoji i niz većih instituta u našoj zemlji koji takođe vrše razne opite usko vezane za ribarstvo. Rad tih instituta morao bi se povezati sa našim naučnim centrima u pojedinim krajevima zemlje, jer ne bi, recimo, bilo oportuno da jedan institut ili zavod iz Zagreba ili Beograda vrši neka ispitivanja naprimer u Crnoj Gori ili Makedoniji i da to zaseca u oblast ribarstva, a da oni ljudi u Crnoj Gori ili Makedoniji o takvom ispitavanju ne znaju ništa, niti su uključeni u takav rad. To sve mora da se objedini i naši veliki instituti sa jakim kadrom moraju baš kroz takav rad na terenu pomagati uzdizanje i razvoj kadrova. Mi verujemo da će drugovi o tim problemima više govoriti.

U našoj praksi moramo povesti sistematsku borbu protiv primitivizma, kao i borbu protiv unošenja nekih stereotipnih sistema u radu. Neka mlade snage nastupaju aktivnije i sa više pouzdanja u sebe, a naši stariji drugovi neka malo nesebičnije prenašaju svoje znanje na mlade, a ujedno neka nam nešto i napišu iz svoje životne prakse u ribarstvu, jer, nažalost, dosta malo ima takvih stvari kod nas, a ipak su svi ti ljudi živeli u uslovima jugoslovenskog ribarstva, bez obzira kroz koje je faze prolazilo.

Ne želim da duljim u vezi rada naučne službe, no smatram za potrebno da naglasim i to, da nama nema napretka u ribarstvu ako svoj rad uopšte ne postavimo na principima savremene nauke i dok naši centri ne budu imali takve snage i mogućnosti da ustinu rade naučno i praktično, kao i da imaju svoje opitne centre, i to moderne — kako to predviđa Zavod za Srbiju, jer bez takvog rada nema rezultata.

Sve naučne institucije u ribarstvu Jugoslavije treba se da smatraju jednim delom onog našeg centralnog instituta za ribarstvo koji — na žalost — nemamo. Ako rad svih ustanova budemo pravilno i razumno objedinjavali to će tada biti naš centralni naučni institut za ribarstvo.

Mi u našim redovima imamo poznata imena stručnjaka kao prof. Stankovića, prof. Plančića i niz drugih koji će, verujemo, uvek nesebično pomoći naš rad kao što su to i do sada činili.

U sklopu ribarstva u organizacionom pogledu uopšte, imamo nekoliko formi tj. socijalistički sektor privrede u ribarstvu — kao najveći, zatim zadrudni sektor i takozvane male ribare-privatnike. Ove se delatnosti moraju međusobno objedinjavati, a na žalost ima tu i tamo nekih nezdravih pojava o kojima se mora povesti računa. Često se pod firmom ribarstva sakriva mnogo toga. Ima dosta firmi gde piše »ribarstvo« ali tu se više radi o kojekakvoj nelegalnoj trgovini nego o samom ribarstvu. Mi moramo jednom potpuno račistiti da ribarstvo nije ona delatnost pod čijom firmom može da se obavlja nelegalna trgovina i kojekakva špekulacija. U našem zadrudnom sektoru imamo dosta zdravopostavljenih ribarskih organizacija, ali imamo i takvih o kojima treba povesti računa.

Treba proanalizirati koliko sretstva za proizvodnju ima pojedina zadruga i čija su, koliko se investira u ribarstvo itd., a ne samo da se govori o tome koliko je uhvaćeno i u kojim postocima je međusobno podeljeno. Mi možemo hvatati i deliti samo jedno određeno vreme, a šta će biti kasnije to će nam budućnost pokazati. Treba zadrudni sektor u ribarstvu jačati kako organizaciono tako i uopšte. Zadrudni sektor će veoma blisko saradivati sa socijalističkim privrednim organizacijama, a tamo gde ima uslova i mogućnosti da se stvaraju socijalistička preduzeća, treba ih stvarati kao samostalne pogone, a ne da ribarstvo bude privesak u poljoprivredi, tj. u privredi uopšte.

Važno je ovde, pored svega, da se vodi briga o unapređenju u ribarstvu, da se vodi briga o tome koliko se investira. Ne smijemo ići sa raub eksploatacijom. I tu moramo imati jasan pregled, a društvena kontrola treba da bude i smišljena.

Na današnjem našem sastanku prisutni su i drugovi delegati iz organizacije morskog ribarstva. Naše dve organizacije su veoma srodne. Mi moramo u mnogim pitanjima zajednički nastupati i konsultovati se. Nama se čini da su i drugovi iz morskog ribarstva takvog mišljenja.

Mnogo zajedničkih pitanja mi imamo, ako pitanje izvoza uopšte, pitanje preradevina, tj. naše ribarske industrije, zatim pitanje nabavke opreme uopšte, alata, brodova i slično, zatim pitanje brodograđevne industrije, pa pitanje kadrova itd. Sve su to pitanja koja mi možemo zajednički rešavati. Jedno važno pitanje je pitanje škole za ribarstvo. Mi to trebamo zajednički postaviti, jer ako mi to ne postavimo i ne forsiramo, nama to ratarstvo, budite uvereni, neće postaviti. Ako je potrebno da se nešto učini, da nas se više razume, mi zajednički možemo to bolje rešiti.

Naša organizacija želi veoma blisku saradnju sa morskim ribarstvom. Mi želimo razmenjivati mišljenja, jer ćemo zajednički moći daleko više učiniti, a svi

zajedno moramo razbijati one činovničke postavke koje razjedinjuju rad.

Sa zadovoljstvom možemo konstantovati da je veoma uska i plodna saradnja uspostavljena sa poljoprivredno-šumarskom komorom. Sam pretsednik drug Buković i generalni sekretar drug Popović na svakom koraku pomogli su naš rad, i mi verujemo da će ta saradnja i pomoć u buduće biti i veća i konkretnija. Naša organizacija mora se smatrati kao sastavni deo Komore, jer će Komora preko nas provoditi svoj plan i program, jer će Komora preko nas moći da objedini naš rad u sklopu poljoprivrede uopšte, a to će nam biti garancija za uspeh. Ovde trebamo konstatovati da smo naišli i na puno razumevanje i podršku u Sekretarijatu za poljoprivredu Saveznog izvršnog veća. Sekretar drug Komar se u nekoliko navrata, a i preko svojih najbližih saradnika — druga Miluna Ivanovića i ostalih, interesovao i pružio nam pomoć. Ovakve okolnosti mogu nas ohrabriti, da ćemo u buduće još više pomoći dobijati, ali osnovni teret mora biti na nama.

Ponovo želim naglasiti, da je kod nas ipak glavno pitanje, pitanje kadrova. Ja sam o tome govorio, ali to je pitanje koje mora biti alfa i omega našeg rada. Mi moramo hitno stvarati nove ljude. Mi moramo hitno specijalizovati kadrove, mi moramo otvarati posebne škole za specijalizaciju srednje i visokokvalifikovanih radnika, kao i srednje-tehničkog i visokokvalifikovanog stručnog osoblja. O tome moramo razgovarati sa našim fakultetima, bilo da se uvedu postdiplomске studije ili nešto slično, ali naši ljudi moraju sticati nova saznanja iz ribarstva, moraju postati naš oslonac u radu.

Drugovi delegati,

Ja sam u ovome svom izlaganju postavio nekoliko pitanja i izneo neke momente, no to ni izdaleka nije iscrplo svu problematiku. Svi vi verujem, da ćete dopuniti ovo moje izlaganje i da ćemo na bazi naše diskusije izvući zaključke, koje moramo kasnije poneti kao oružje u daljem razvoju našeg ribarstva, koje mora u idućem periodu postići daleko više od onoga, što imamo danas. Ako budemo smišljeno i planski složno radili, onda je sigurno da će slatkodvodno ribarstvo Jugoslavije zauzeti dostojno mesto u našoj socijalističkoj privredi i tada će imati puno snage za dalji razvoj, a što će biti na korist naše socijalističke zajednice.

Mi osećamo i posebnu obavezu da svesno radeći sa puno požrtvovanja u ribarstvu odužujemo dug prema zajednici i realizujemo one snažne zaključke o unapređenju naše privrede, koji su doneti u rezoluciji i zaključcima VII Kongresa Saveza komunista Jugoslavije.

